

Missförstånd eller skenmanöver

Om de ryska och de nordiska deklARATIONERNA rörande Chrustjews tilltänkta besök bedöms som ärliga uttryck för de skilda statsledningarnas uppfattning, är det tydligt att man på båda hållen missförstått den andra partens avsikter. I de nordiska länderna har det gång efter annan betonats att Chrustjews besök visserligen var officiellt, men att det inte avsåg storpolitiska förhandlingar, utan borde betraktas blott som ett svar på de ryska inbjudningarna för några år sedan. Nu förklarar däremot den ryska statsledningen att det varit fråga om ett "statsbesök" och att ett statsbesök måste ha "en bestämd politisk betydelse".

Vad Chrustjev menar eller riktigare säger sig mena framgår tydligt av dels hans tal på olika platser under de senaste veckorna, dels promemorian om anledningarna till besökets inställande. Enligt dessa aktstycken har han avsett att genom sitt besök få till stånd grundläggande förändringar i de skandinaviska ländernas politik. Östersjön skulle spärras för andra stater än de vid Östersjön belägna, vilket i realiteten måste få till följd att Ryssland helt dominerade detta hav och att Danmark och Sverige anslöte sig till en mot västmakterna riktad allians för att hålla Östersjön stängd. Vidare skulle de skandinaviska staterna avstå från produktion och innehav av kärnvapen, och Norge och Danmark skulle utgå ur Atlantpaktens. Av den ryska promemorian framgår vidare att den ryska statsledningen begär att den nordiska opinionen skall hindras att kritisera Ryssland och gör de nordiska regeringarna ansvariga både för den kritik som i allmänhet riktas mot det ryska systemet och i synnerhet för den kritik som framförs inom den socialdemokratiska pressen. Det är ett märkligt program som sålunda avtecknar sig; det innebär närmast att Sverige, Norge och Danmark skulle bli beroende av den ryska statsledningen i ungefär lika hög grad som Finland är nu.

Man frågar sig om de nordiska regeringarna eller deras ambassadörer i Moskva på något sätt givit anledning till detta missförstånd av besökets karaktär. Eller har dessa regeringar själva totalt missförstått de ryska avsikterna och först under de senaste veckorna fått klart för sig vad Chrustjev menar; var det då missförståndet avslöjades som den

svenske utrikesministern ansåg det nödvändigt att ta avstånd från de barocka ryska planerna på ett spännande av Östersjön?

Klart är i varje fall att de nordiska utrikesledningarna gjort sig skyldiga till fatala felgrepp, att deras föreställningar om det ryska besökets karaktär varit oriktiga. Det kan också antas att de demokratiska regeringarna genom att spela smickrade och förtjusta värddar har bidragit att ge de ryska ledarna en falsk bild av läget och därigenom frammanat de alltmör orimliga krav som från rysk sida framställts i samband med besöket. Den bedräglighet som en diktatur relativt lätt kan praktisera genom att den behärskar eller tystar folkopinionen är besvärlig i en demokrati, där opinionsyttringar inte kan hindras och där statsledningarna är tvungna att ta hänsyn till opinionen.

Möjligt är dock också att Chrustjews återbud och dess motivering snarare beror på taktiska beräkningar än på missförstånd. Genom de anklagelser som Chrustjev framfört mot de skandinaviska staterna, anklagelser som visserligen främst riktas mot kritikerna av besöket, men som tillika vänder sig mot alla kritiker av den ryska regimen och därmed även mot socialdemokratin, vill Chrustjev måhända inge oro och fruktan; promemorian om besöket är i så fall att fatta väsentligen som ett förtäckt hot av vilket man hoppas på god utdelning i framtiden. En del tidningars reaktion inför promemorian passar i så fall utomordentligt väl den ryske diktatorn; dessa tidningar angriper inte diktaturen i öster, utan r-sar tvärtom mot oppositionspartierna inom de nordiska länderna.

Vi måste hoppas att de nordiska regeringarna inte går i denna fälla. Om de säger sig hoppas på en sådan förändring av situationen som enligt den ryska framställningen skulle göra ett senare Chrustjevbesök tänkbart, betyder detta att de lovar att verka för att kritiken av det ryska systemet begränsas eller inställs, vilket i sin tur måste leda till att demokratin i Norden försvagas eller undergrävs. Men den vägen kan inte beträdas; ett systematiskt falskspeleri för att få hälsa Chrustjev som gäst om ett eller ett par år är uteslutet, och därför betyder uppskovet med det ryska statsbesöket efter allt att döma att det aldrig kommer till stånd.

Den socialdemokratiska pressen

i Norden har reagerat på skilda sätt inför Chrustjews återbud. I flera tidningar kritiserar man på en gång de invändningar som gjorts mot besöket och de motiv som från rysk sida anförts för dess inställande. I den danska socialdemokratins huvudorgan framhålls att tidningen riktat angrepp mot den ryska regimen och även i framtiden kommer att göra det. Flera partitidningar i Sverige gör uttalanden av liknande art och riktar sina anmärkningar både mot ryssarna och de svenska opponenterna mot besöket. I de socialdemokratiska tidningarna i Stockholm, Stockholms-Tidningen och Aftonbladet, liksom naturligtvis i den kommunistiska huvudstadstidningen vänder man sig däremot utslutande mot de svenska politiker och tidningar som ansett besöket olämpligt.

Särskilt Stockholms-Tidningens ledare i ämnet representerar en undfallenhet gentemot Ryssland som man hoppats vara försvunnen i den svenska socialdemokratin. Med användning av alla uttjänta okvädinsord som utmärker billig journalistik angriper folket och högerns ledare samt de tidningar som kritiserat det tilltänkta besöket; de förklaras vara "ordrika", "hysteriska", "högljudda" och "grönköpmässiga" (Ny Dag går ett steg längre och betecknar dem som "landsföräddiska"). Men i det socialdemokratiska huvudorganet sägs på ledande plats inte ett ord om de orimliga fordringar som Chrustjev i en serie tal framställt i anslutning till besöket; man deklarerar inte ens, såsom statsministern, att den ryske diktatorns krav på begränsning av den svenska opinionsfriheten är oantagliga; man erinrar inte om att Chrustjev som motiv för sitt återbud framhåvt att även socialdemokratiska tidningar ställt sig kritiska mot det ryska systemet och de ryska politiken. Däremot påstås det att de nordiska länderna genom ett besök av Chrustjev skulle ha "fått ett unikt tillfälle att sam-

fått klargöra för de sovjetryska ledarna vad nordisk demokrati står för". Tror verkligen tidningen att fem dagars festligheter för Chrustjev skulle ha givit honom en inblick i den svenska folkstyrelsen som påverkat hans politiska föreställningar? Har tidningen inte i själva verket klart för sig att den fritt och bestämt uttryckt opinionen mot besöket är ett uttryck just för vad demokratin i Norden innebär?

DET STORA MISSFÖRSTÅNDET?

"Det var så här vi tänkte oss besöket."

"Nej, så här."